

შესავალი

ადამიანის განვითარებისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს სიცოცხლის პირველ ექვს წლიწადს. როგორც აჩვენა ბოლო ათწლეულების კვლევებმა, სწორედ ამ ასაკში ხდება ბავშვის იმ თვისებებისა და უნარების ჩამოყალიბება, რომლებიც მომავალში განსაზღვრავს მის წარმატებებსა და მიღწევებს. ამიტომ არის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი ექვს წლამდე ასაკის ბავშვებს შევუქმნათ ყველა პირობა მათი ყოველმხრივი და ჰარმონიული განვითარებისათვის. ამ კვლევებმა ცხადყო, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია მაღალხარისხოვანი სკოლამდელი განათლება, და ბიძგი მისცა სკოლამდელი დაწესებულებების რაოდენობისა და ხარისხის მკვეთრ ზრდას ევროპულ ქვეყნებში.

საბჭოთა კავშირში (საბჭოთა საქართველოში) არსებობდა მხოლოდ ერთი ტიპის სკოლამდელი დაწესებულება - სტანდარტული ბაგა-ბაღი, რომლის დანიშნულება უფრო იყო მომუშავე დედეების ბავშვების მიხედვა, ვიდრე ბავშვის განვითარებაზე ზრუნვა. საბჭოთა საბავშვო ბაღს ჰქონდა აგრეთვე იდეოლოგიური დატვირთვა - ბავშვის ჩამოშორება ოჯახის "მავნე" გავლენისაგან და, მკაცრი დისციპლინის პირობებში, მისი კომუნიზმის ჭეშმარიტ მშენებლად აღზრდა.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ იდეოლოგიური სარჩული საბავშვო ბაღმა დაკარგა, მაგრამ სხვა მხრივ საბჭოური სისტემა დარჩა უცვლელი - როგორც საორგანიზაციო ფორმის, ასევე მეთოდის თვალსაზრისით.

2004 წელს საქართველოში, განათლების რეფორმასთან ერთად, დაიწყო სკოლამდელი განათლების რეფორმაც, რაც გამოიხატა საბავშვო ბაღების სისტემის, უცვლელი ფორმით, ადგილობრივი თვითმმართველობების დაქვემდებარებაში გადაცემით. ფაქტიურად, რეფორმა შეეხო მხოლოდ ფინანსურ მხარეს - არ ყოფილა შემუშავებული სკოლამდელი განათლების მიზნები, ფორმები, სტანდარტები თუ პროგრამა - საბავშვო ბაღი ისევ განიხილებოდა როგორც მოსახლეობის სოციალური მომსახურება და სრულიად უგულებელყოფილ იქნა მისი საგანმანათლებლო ფუნქცია. დღემდე არ არსებობს სკოლამდელი განათლების სახელმწიფო კონცეფცია.

თვითმმართველობის ორგანოებმა მიიღეს სამართავად მოუქნელი, მორალურად მოძველებული საბჭოური სტრუქტურა, რომლის უცვლელი ფორმით შენარჩუნება მოითხოვს სერიოზულ დაფინანსებას, რაც ხშირად სცდება ადგილობრივი ბიუჯეტების შესაძლებლობებს. მცირე სოფლებში სტანდარტული საბავშვო ბაღის ამოქმედება საერთოდ არარენტაბელურია. შედეგად, რეგიონებში, იქაც კი, სადაც 2004 წლამდე საბავშვო ბაღები ფუნქციონირებდა, მასიურად დაიწყო მათი ლიკვიდაცია, ხოლო სკოლამდელი

ასაკის ბავშვებმა დაკარგეს განათლების ის მცირე შესაძლებლობებიც კი, რასაც იძლეოდა ძველი ტიპის ბაღი.

დღეისთვის საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ უკვე ჩამოაყალიბა სკოლამდელი განათლების მიზნები და სტანდარტები. სკოლამდელი განათლების საკითხებზე მუშაობენ როგორც ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები, ასევე არასამთავრობო ორგანიზაციები - ქართული და უცხოური, და კერძო პირები. მაგრამ ყველაფერი ეს არ არის საკმარისი - საქართველოს ბავშვების დიდ ნაწილს კვლავაც არა აქვს საშუალება მიიღოს მაღალი ხარისხის სკოლამდელი განათლება. ეს მკვეთრად ამცირებს ამ ბავშვების ცხოვრებაში წარმატებული სტარტის შანსებს - უნდა გვახსოვდეს, რომ სკოლის ასაკის ბავშვის ინტელექტი დამოკიდებულია იმაზე, თუ რამდენად უზრუნველყოფდნენ უფროსები პირობებს ამ ბავშვის ტვინის აქტიურად მუშაობისთვის მისი ცხოვრების პირველი ექვსი წლის განმავლობაში. ცნობილია, რომ თავის ტვინის ის არეები, რომელსაც არ ავარჯიშებენ, წყვეტს განვითარებას, და თანდათან შეიძლება ნაწილობრივ ან მთლიანად ატროფირებულ იქნას. ფსიქოლოგიაში ცნობილია ე.წ. "ნუვერსის" (необратимое угасание возможностей естественного развития способностей) მოვლენა - მონაცემების ბუნებრივი განვითარების შესაძლებლობის შეუქცევადი კვდომა.

2001-2007 წლებში, პოლონეთში, ანალოგიური პრობლემების გადასაწყვეტად ი.კამენსკის სახელობის ბავშვთა განვითარების ფონდმა დაიწყო სკოლამდელი განათლების ნოვატორული ფორმის გამოყენება. იქ, სადაც არ არსებობდა საბავშვო ბაღები, ფონდმა გახსნა ე.წ. სკოლამდელი განათლების ცენტრები. ეს ცენტრები არ მოითხოვდა დიდ დანახარჯებს, ვინაიდან იქ ბავშვები ატარებდნენ მხოლოდ 4-5 საათს დღეში, ამიტომ არ იყო საჭირო მათი საჭმელით უზრუნველყოფა და შესაბამისი კადრები და ინფრასტრუქტურა. ცენტრის წარმატებული ფუნქციონირებისათვის საკმარისი იყო ერთი ოთახი და კვალიფიციური მასწავლებელი - მასწავლებლებისათვის შემუშავებულ იქნა სპეციალური მეთოდიკა და პროგრამა. პროექტმა გამოიღო შესანიშნავი შედეგები, და ამჟამად სკოლამდელი განათლების ცენტრების პრაქტიკა ფართოდ გამოიყენება პოლონეთში.

2008 წლიდან საერთაშორისო ასოციაციამ "კივიტას გეორგიკა", პოლონელი პარტნიორების, საზოგადოება "ედუკატორი"-ს დახმარებით, დაიწყო ანალოგიური მეთოდის გამოიყენება საქართველოს რეგიონებში. გასულ პერიოდში 500 ბავშვზე მეტმა გაიარა მომზადება საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის სკოლამდელი განათლების ცენტრებში.

წინამდებარე პროგრამა წარმოადგენს იმ გამოცდილების შეჯამებას, რომელიც დაგვიგროვდა საქართველოში ამ წლების განმავლობაში წარმატებული მუშაობის შედეგად. ის დაფუძნებულია ი.კამენსკის სახელობის ფონდის მეთოდოლოგიაზე და მონიკა როსციშევსკი-ვოზნიაკის პროგრამაზე "ბავშვის წარმატებული სტარტი". პროგრამა აგრეთვე ითვალისწინებს საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ შემუშავებულ სკოლამდელი განათლების მიზნებსა და სტანდარტებს.

პროგრამა განკუთვნილია სკოლამდელი განათლების ცენტრებისათვის, რაც განაპირობებს მის სტრუქტურას, მაგრამ, როგორც გამოცდილება გვიჩვენებს, წარმატებულად შეიძლება გამოყენებულ იქნას სტანდარტული საბავშვო ბაღის ჯგუფებშიც.

ჩვენ ღრმად გვწამს, რომ ნებისმიერი სკოლამდელი დაწესებულების, იქნება ეს ბაგა, საბავშვო ბაღი, სკოლამდელი განათლების ცენტრი თუ სხვა, მთავარი მიზანი უნდა იყოს ბავშვის ჰარმონიული (ფიზიკური, გონებრივი, ემოციური) განვითარების ხელშეწყობა და ამისთვის ოპტიმალური პირობების შექმნა.

I. სკოლამდელი განათლების ცენტრი (ჯგუფი)

სკოლამდელი განათლების ჯგუფი ორგანიზებულია შემდეგნაირად:

1. ჯგუფი აერთიანებს სხვადასხვა ასაკის ბავშვებს (3-დან 6 წლამდე);
2. ჯგუფში ბავშვების მაქსიმალური რაოდენობა არის 16;
3. ბავშვები ჯგუფში ატარებენ 4-5 საათს;
4. ბავშვებთან მუშაობს მასწავლებელი და ასისტენტი, რომლის როლსაც მორიგეობით ასრულებენ მშობლები.

განვიხილოთ თითოეული პუნქტი ცალ-ცალკე.

1. ყველა ბავშვი 3-დან 6 წლამდე გაერთიანებულია ერთ ჯგუფში - სტანდარტული ბაღისგან განსხვავებით, სადაც ბავშვები განაწილებულნი არიან ჯგუფებში ასაკის მიხედვით. ამისთვის არსებობს რამდენიმე მიზეზი. ერთი არის პატარა სოფლებში სკოლამდელი ასაკის ბავშვების რაოდენობის სიმცირე, მაგრამ ეს არ არის მთავარი. შერეული ჯგუფი ასახავს ბუნებრივ, ისტორიულად ჩამოყალიბებულ სოციალურ გარემოს, რაც ხელს უწყობს ბავშვების სოციალური ცოდნისა და უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებას. უფროსი ბავშვები ზრუნავენ უმცროსებზე, უმცროსები კი ცდილობენ არაფერში ჩამორჩნენ უფროსებს, რაც დადებითად მოქმედებს ორივეს განვითარებაზე.

2. ჯგუფში ბავშვების რაოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს 16, სხვა შემთხვევაში მასწავლებელი ვერ უზრუნველყოფს ყოველი ბავშვისადმი ინდივიდუალურ მიდგომას, ასეთი მიდგომა კი ერთ-ერთი მთავარი ელემენტია სკოლამდელი განათლების ჯგუფის მეთოდოლოგიაში.

3. ბავშვები ჯგუფში ატარებენ 4-5 საათს (ყოველდღიურად, ან კვირაში 3-4 დღე). ეს ხსნის ბავშვების კვების პრობლემას, ამიტომ აღარ არის საჭირო სპეციალური ინფრასტრუქტურა და დამატებითი შტატები. ჯგუფის სრულყოფილი ფუნქციონირებისათვის საკმარისია ერთი ოთახი - ეს შეიძლება იყოს ოთახი სკოლის, ბიბლიოთეკის, ან ნებისმიერ სხვა საჯარო შენობაში. როგორც გამოცდილებამ გვიჩვენა, 16-20 საათი კვირაში სავსებით საკმარისია შემუშავებული პროგრამის სრულყოფილი ათვისებისთვის, თუ მასწავლებელი მუშაობს შესაბამისი მეთოდოლოგიით. განვითარების დონით სკოლამდელი განათლების ჯგუფის ბავშვები არ ჩამოუვარდებიან (ზოგჯერ კი უსწრებენ) იმ ბავშვებს, რომლებიც ყოველდღიურად მთელ დღეს ატარებენ სტანდარტულ ბაღში.

რა თქმა უნდა, ასეთი ფორმა აირჩა უსახსრობის გამო, და მისი ყველაზე დიდი ნაკლია არასაკმარისი ფართი (მაგ, სპორტული დარბაზის არქონა), მაგრამ კარგ

ამინდში ეს ნაკლი კომპენსირდება ეზოში თამაშის საშუალებით. ხოლო იმას, რომ ბავშვი ჯგუფში არ ატარებს მთელ დღეს, აქვს დადებითი მხარეც - ბავშვი არ არის მთელი დღით მოწყვეტილი ოჯახიდან, მას რჩება საკმარისი დრო ოჯახის წევრებთან ურთიერთობისათვის, რაც თავისთავად მნიშვნელოვანია ბავშვის განვითარებისათვის.

5. მასწავლებელს დახმარებას უწევს მშობელი, მშობლები რიგ-რიგობით ასრულებენ ამ მოვალეობას. ეს აძლევს მშობლებს საშუალებას ჩართულნი იყონ ჯგუფის საქმიანობაში, უკეთესად დაინახონ საკუთარი შვილების მიღწევები თუ პრობლემები, და გაიზიარონ მათი ინტერესები. მშობლები ბავშვებთან ერთად მონაწილეობენ ჯგუფის ყველა ღონისძიებაში, აგრეთვე ოთახის გარემონტება - მოწყობაში, ეზოში სათამაშო და სპორტული კუთხეების ორგანიზებაში.

II. ძირითადი მიზნები (შემუშავებულია საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ)

სკოლამდელი განათლების ძირითადი ამოცანაა შეიქმნას ისეთი გარემო, რომ 6 წლის აასაკისათვის ბავშვის განვითარებაში მიღწეულ იქნას სასურველი შედეგები შემდეგ სფეროებში:

სოციალურ-ემოციური განვითარება

1. ბავშვი იწყებს მეს-ცნობიერების განვითარებას, საკუთარ თავზე აქვს დადებითი წარმოდგენა, საკუთარი თავის რწმენა და შესწევს უნარი დამოუკიდებლად მიიღოს გადაწყვეტილება, თუ როგორ იმოქმედოს, საფუძველი ეყრება საკუთარ მოქმედებებზე პასუხისმგებლობის აღების უნარს.
2. იმდენად აქვს განვითარებული სოციალური უნარები, რომ შეუძლია ურთიერთპატივისცემის საფუძველზე დაამყაროს პოზიტიური, ურთიერთობა, ასევე მოაგვაროს უთანხმოება თანატოლებთან და უფროსებთან. შეუძლია მონაწილეობა მიიღოს როგორც ინდივიდუალურ, ასევე ჯგუფურ თამაშებში. განვითარებული აქვს თანაგრძნობის უნარი. შეუძლია საკუთარი არჩევანის, სურვილების, დამოკიდებულებების და განცდების გასაგები და მისაღები ფორმით გამოხატვა.

ჯანმრთელობა და ფიზიკური განვითარება

1. იმდენად აქვს განვითარებული მსხვილი და ნატიფი მოტორიკა, რომ შეუძლია სხეულის მოძრაობის მართვა, ზუსტი მოძრაობების შესრულება.
2. იცავს უსაფრთხოების მარტივ წესებს.
3. იცავს პირად ჰიგიენას და აქვს თავის მოვლის უნარ-ჩვევები, ასრულებს ჯანსაღი ცხოვრების წესებს.

შემეცნებითი განვითარება

1. ბავშვი იწყებს იმ ღირებულებების გაცნობას და გათავისებას, რომლებზეც დაფუძნებულია მისი გარემომცველი საზოგადოების ცხოვრება; იცნობს როგორც საკუთარი კულტურულ მემკვიდრეობას, ასევე იცის, რომ არსებობს სხვა კულტურები და, შესაბამისად, პატივს სცემს მათ.

2. იმდენად აქვს განვითარებული შემეცნებითი უნარები, რომ მზად არის დაეუფლოს წერა-კითხვას. განვითარებული აქვს დროითი, სივრცითი და რაოდენობრივი წარმოდგენები, ასევე - ყურადღება, მეხსიერება. არის დაკვირვებული, შეუძლია საქმიანობის პროცესში მარტივი დასკვნის გამოტანა და პრობლემის გადაჭრა; აქვს ზოგადი ცოდნა სამყაროს შესახებ.
3. განვითარებული აქვს შემოქმედებითი და ესთეტიკური უნარები; სხვადასხვა შინაარსის გადმოსაცემად შეუძლია გამოიყენოს მრავალი ფორმა: თამაში, ხატვა, სიმღერა, მუსიკა, ცეკვა და ინსცენირება.

მეტყველების განვითარება

1. იმდენად აქვს განვითარებული სამეტყველო უნარები, რომ შეუძლია სახელმწიფო ენაზე გასაგებად ჩამოაყალიბოს საკუთარი აზრი და გაიგოს სხვისი ნათქვამი; აქვს მოსმენის ელემენტარული კულტურა.
2. გამოხატავს ინტერესს ნაბეჭდი გამოცემების მიმართ, აქვს მათი აღქმის უნარი და იცის რისთვის არის ისინი განკუთვნილი. წერილობითი სიმბოლოების მიმართ ამჟღავნებს ინტერესს და იცის მათი დანიშნულება.

სწავლისადმი მიდგომა

1. არის ცნობისმოყვარე, შემოქმედებითი, აქტიური, და ლალი; სიამოვნებს თამაში და ახალი გამოცდილების მიღება.
2. უვითარდება ინფორმაციის გადამუშავების უნარი.

III. მეთოდика

ყოველი ბავშვი არის უნიკალური პიროვნება მონაცემების უზარმაზარი პოტენციალით, და ამ პოტენციალის განვითარებისათვის იმანენტური მზადყოფნით. **ყოველი ბავშვი ნიჭიერია!** მაგრამ იმისთვის, რომ ბავშვმა შეძლოს თავისი განვითარების პოტენციალის რეალიზება, მისი მიმდინარე მოთხოვნილება განათლებაზე დაკმაყოფილებულ უნდა იქნას დროულად და ოპტიმალურ დონეზე. სწორედ ამაში ჩვენ ვხედავთ სკოლამდელი განათლების ნებისმიერი დაწესებულების მთავარ ამოცანას, და ამაზე არის გაკეთებული მთავარი აქცენტი მოცემულ პროგრამაში.

სკოლამდელი განათლების ჯგუფის მეთოდика დაფუძნებულია შემდეგ პრინციპებზე:

- ბავშვისადმი ინდივიდუალური მიდგომა
- ბავშვისთვის ემოციურად კომფორტული, მეგობრული გარემოს შექმნა
- ბავშვის, როგორც პიროვნების, და მისი უფლებების პატივისცემა
- ბავშვის ყოველმხრივი ჰარმონიული განვითარებისათვის საჭირო პირობების უზრუნველყოფა

ბავშვისადმი მიდგომა.

ყოველ ბავშვს ახასიათებს განვითარების ინდივიდუალური რითმი და თავისებურება, და ამის გათვალისწინება აუცილებელია. ამიტომ მასწავლებელი ყურადღებით უნდა აკვირდებოდეს ყოველ ბავშვს და პერიოდულად (ბავშვის მიღებისას და შემდეგ - ყოველ 2-3 თვეში) ახდენდეს მისი მოთხოვნილებებისა და შესაძლებლობების შეფასებას (იხ დანართი), რათა განვითარების ყოველ ეტაპზე შეძლოს სწორად განსაზღვროს "უახლოესი განვითარების ზონა" და შესაბამისად დაგეგმოს მეცადინეობები. ბავშვის წინაშე დასმული ამოცანები უნდა იყოს მისი ცოდნის, გამოცდილებისა და შესაძლებლობების ადექვატური.

პედაგოგი ცდილობს მინიმალურად ჩაერიოს ბავშვების კონფლიქტებში, არ ეძებს დამნაშავეს, არ იყენებს სასჯელს. კონფლიქტი განიხილება როგორც პრობლემა, რომელიც საჭიროებს გადაწყვეტას, ბავშვებს უნდა დარჩეთ შესაძლებლობა საკუთარი ძალებით გადაწყვიტონ ეს პრობლემა.

ბავშვები დამოუკიდებლად (თუ ამ პროცესში საჭირო ხდება პედაგოგის დახმარება, ის ბავშვებისათვის შეუმჩნეველი უნდა დარჩეს) თანხმდებიან

ჯგუფში თანაცხოვრების წესებზე (4-5 წესი, რომლებსაც მასწავლებელი შემდგომ გამოფენს კედელზე), და თვითონვე აკონტროლებენ ამ წესების დაცვას.

პედაგოგი პატივს სცემს ბავშვის უარის უფლებას, უფლებას ჰქონდეს საკუთარი აზრი, განვითარების საკუთარი ტემპი. მან უნდა ყურადღებით მოისმინოს ბავშვის აზრი, მისცეს საქმიანობის არჩევანის საშუალება და დაუფასოს სამუშაოს შესრულების დროს გაწეული შრომა. პედაგოგი ცდილობს ყოველი ბავშვის მხარდაჭერას, წახალისებასა და შექებას, მისი წარმატებების ხაზგასმას და სიძნელეების დამოუკიდებლად გადალახვის სტიმულირებას.

თამაშის პედაგოგიკა

დაწყებითი განათლება მაქსიმალურად უნდა ეყრდნობოდეს სენსო-მოტორულ საფუძველს. ბავშვი იძენს პირველად ცოდნას საკუთარი გამოცდილებით და ამ გამოცდილების შემდგომი გააზრების შედეგად. ამიტომ სასურველია, რომ ის, რასაც ბავშვები სწავლობენ, დაკავშირებული იყოს უშუალო გამოცდილებასთან, გრძნობებთან, დადებით ემოციებთან. მხოლოდ მოყოლა ან სურათის ჩვენება ხშირად არ არის საკმარისი, ასეთი გზით შეძენილი ცოდნა ნაკლებად მდგრადია.

"რით უფრო მეტად ეყრდნობა ცოდნა შეგრძნებას, მით უფრო არის ის საფუძვლიანი" - ი. კამენსკი

ამიტომ პედაგოგის ამოცანაა უზრუნველყოს პირობები ბავშვის დამოუკიდებელი შემოქმედებისათვის და მისცეს მას საშუალება შეიძინოს ცოდნა საკუთარი აღმოჩენებისა და ექსპერიმენტების გზით, თანატოლებთან და უფროსებთან ინტერაქტიული ურთიერთობების საფუძველზე. მასწავლებლის მიერ ჩატარებული განათლებითი ხასიათის მეცადინეობები დღის პროგრამის ძალზე მნიშვნელოვანი ელემენტია, მაგრამ ბავშვის სოციალურ-ემოციური განვითარებისათვის არანაკლებ მნიშვნელოვანია თავისუფალი თამაშის ან დასვენების დრო.

თამაში სკოლამდელი ასაკის ბავშვისთვის ქცევის ძირითადი ფორმაა, და მას აქვს უდიდესი მნიშვნელობა ბავშვის ინდივიდუალურობის ჩამოყალიბებისთვის.

"თამაში, შეიძლება ითქვას, ერთადერთი სინამდვილეა, რომელშიც ბავშვი ცხოვრობს და ერთადერთი ძირითადი პრაქტიკის ფორმაა, რომლის ნიადაგზეც მისი განვითარება მიმდინარეობს" (დ. უზნაძე)

"თამაში არის უშველებელი ნათელი ფაქტჯარა, საიდანაც ბავშვის სამყაროში შემოედინება ცნებების, გარე სამყაროზე წარმოდგენების უწყვეტი ნაკადი." (ვ.სუხომლინსკი)

სწორად შერჩეული თამაშები გვეხმარება შევიყვანოთ ბავშვები სწავლების პროცესში, მოვამზადოთ ისინი დატვირთვებისთვის, მათ შორის, სკოლაში ურთიერთობებისთვის, რომლისთვისაც ბავშვი ჯერ მზად არ არის. თამაშის დროს ბავშვები დამოუკიდებლად ურთიერთობენ ერთმანეთთან, მათ აერთიანებთ საერთო მიზანი, ერთიანად ცდილობენ მის მიღწევას, იზიარებენ საერთო ინტერესებსა და განცდებს. თამაშის დროს ბავშვი ხდება ჯგუფის წევრი, სწავლობს სხვებისა და საკუთარი მოქმედებებისა და ქცევის შეფასებას. ეს არის საზოგადოებრივი გამოცდილების ათვისების თავისებური, სკოლამდელი ასაკისათვის დამახასიათებელი გზა. თამაში ასწავლის ბავშვს ურთიერთობებს, ყურადღებას, საკუთარი აზრების სწორად გამოხატვასა და დიალოგის წარმართვას, ანვითარებს მეტყველებას. ბავშვი სწავლობს საკუთარი აზრების, გრძნობების, მისწრაფებების გამოხატვას, მიზანსწრაფვას. თამაში ბავშვს ასწავლის გარკვეული შეთანხმების შედეგად დადგენილი პირობითი ნორმებისადმი დამორჩილება-დაქვემდებარებას. და ბოლოს, ნებისმიერ ინფორმაციას ბავშვი ყველაზე კარგად ითვისებს სწორედ თამაშით. ამიტომაც სწავლების მთავარ ფორმებად სკოლამდელი განათლების ჯგუფში მიღებულია თამაში და ექსპერიმენტი (რომელიც, ცხადია, სკოლამდელი ასაკის ბავშვისთვის, ისევე თამაშია).

ოთახის მოწყობა და დღის წესრიგი

ოთახში, სადაც მუშაობს ჯგუფი, უნდა იყოს საკმარისი თავისუფალი ადგილი მოძრავი თამაშებისთვის (ჯგუფის საერთო შეკრებისათვის), მაგიდები და სკამები, ხოლო დანარჩენი სივრცე ისეთნაირად უნდა იყოს ორგანიზებული, რომ ბავშმა შეძლოს დამოუკიდებლად აირჩიოს მისთვის სასურველი საქმიანობა და მერე ადვილად აალაგოს ის საგნები, რომლებიც იხმარა. ამ თვალსაზრისით ყველაზე კარგია ოთახის ორგანიზება თემატური კუთხეების მიხედვით. (ხშირად ხდება, რომ არ არის სახსრები სპეციალური თაროების შესაძენად. ასეთ შემთხვევაში შეიძლება გამოვიყენოთ, მაგალითად, სხვადასხვა ზომის მუყაოს ყუთები. გადავაკრათ ამ ყუთებს ფერადი ქაღალდი და დავამაგროთ ორ, ან სამ სართულად. ამ საქმიანობაში, ისევე, როგორც საერთოდ ოთახის მოწყობაში, აქტიურ მონაწილეობას იღებენ ხოლმე მშობლები, რაც ასეთ თაროებს დამატებით ღირებულებას შესძენს). თემატური კუთხეების არსებობა აძლევს მასწავლებელს შესაძლებლობას ჩაატაროს მეცადინეობა ჯგუფის ნაწილთან, ან თუნდაც ერთ ბავშვთან, დანარჩენები კი ამ დროს თამაშობენ საკუთარი ინტერესების მიხედვით.

დღე ჯგუფში იწყება მისალმებით და თავისუფალი თამაშით ინტერესების მიხედვით, ხოლო შემდგომი დღის გეგმა მასწავლებელს დაბალანსებული აქვს ისეთნაირად, რომ მაგიდებთან მუშაობას (რომელიც გრძელდება არაუმეტეს 15-20 წუთისა), ენაცვლება მოძრავი თამაში, შემდეგ ისევ წყნარი სამუშაო (იხ.დანართში დღის წესრიგის ნიმუში). ორგანიზებული მეცადინეობა არ უნდა მოიცავდეს მთელი დროის ორ მესამედზე მეტ ხანს. ბავშვებს უნდა დარჩეთ დრო ურთიერთობისთვის, თავისუფალი თამაშისათვის, დასვენებისთვის. ეს დრო აგრეთვე შეიძლება გამოყენებული იქნას ბავშვებთან საუბრისთვის ან აქტუალურ თემებზე დისკუსიისთვის.

დღის ბოლოს - შედეგების შეჯამება, რომელსაც ხშირად ესწრებიან ბავშვების წასაყვანად მოსული მშობლები.

პროგრამის სტრუქტურა და დღის სცენარი

ბავშვის განათლების პროგრამა პირობითად დაყოფილია ხუთ სფეროდ:

1. სოციალურ-ემოციური სფერო;
2. ჯანმრთელობა და ფიზიკური განვითარება;
3. საბუნებისმეტყველო განათლება;
4. ლიტერატურა და მეტყველების განვითარება;
5. ხელოვნება.

ეს დაყოფა პირობითია, ვინაიდან ძნელი სათქმელია, განვითარების რომელ სფეროს მიეკუთვნება ბავშვის ესა თუ ის საქმიანობა. მაგალითად, როცა ბავშვი ხატავს, რა არის ეს - ფიზიკური განვითარება (ვითარდება წვრილი მოტორიკა), ხელოვნება, წერისთვის მომზადება თუ ინტელექტის განვითარება? სფეროებად დაყოფა უბრალოდ იძლევა პროგრამის სტრუქტურირების საშუალებას და უადვილებს მასწავლებელს სცენარის შედგენას - კვირის პროგრამაში ხუთივე სფეროს ელემენტები უნდა შედიოდეს მეტ-ნაკლებად თანაბრად.

მთლიანი საპროგრამო მასალა (იხ. ნაწილი IV) ბუნებრივად იყოფა ოთხ ნაწილად - წელიწადის დროების მიხედვით - ვინაიდან საბუნებისმეტყველო მეცადინეობების ჩატარება მიზანშეწონილია სეზონის გათვალისწინებით. სეზონებს აგრეთვე უკავშირდება ზეიმები და დღესასწაულები, მასალა სამხატვრო შემოქმედებისათვის (გირჩები, ფოთლები და ა.შ) და სხვა.

თითოეული ნაწილი, თავის მხრივ, იყოფა თემებად კვირების რაოდენობის მიხედვით - როგორც წესი, ყოველი კვირა ეძღვნება ერთ რომელიმე თემას. მასწავლებელი ხშირად აძლევს ბავშვებს უფლებას თვითონ შეარჩიონ კვირის

თემა. შერჩეული თემის მიხედვით მასწავლებელი წერს კვირის თითოეული დღის სცენარს, რომელშიც გაწერილია კონკრეტული აქტივობები დღის განმავლობაში. დღის სცენარი გამოიყენება მოქნილად, ზოგჯერ, ბავშვების სურვილის შესაბამისად, უამინდობის ან სხვა მიზეზის გამო, სცენარი შეიძლება კარდინალურად შეიცვალოს. ამიტომ მასწავლებელს მომზადებული უნდა ჰქონდეს სცენარის რამდენიმე ვარიანტი. კვირის ბოლოს მასწავლებელი აჯამებს ჩატარებულ მუშაობას - რა გამოვიდა, რას მივალწიეთ და რას - ვერა, და, შესაბამისაქედ, შეაქვს კორექტივები მომდევნო კვირის გეგმაში.

ზოგი თემა ვერ ეტევა ერთი კვირის ფარგლებში, არის თემები, რომლებიც მოითხოვს გაცილებით მეტ დროს, ზოგი გრძელდება მთელი წლის განმავლობაში (მაგალითად, ამინდის კალენდრის წარმოება), ან ხელახლა ჩნდება პერიოდულად (მაგალითად, მცენარეთა წლიურ ციკლზე დაკვირვება).

დაკვირვება, კვლევა და ექსპერიმენტი პროგრამის ძალზე მნიშვნელოვანი შემადგენელია, საჭიროა მათზე განსაკუთრებული ყურადღების გამახვილება. ძალიან მნიშვნელოვანია ყოველი კვლევის შეჯამება და შედეგების განხილვა. ამ განხილვის დროს ბავშვები გამოთქვამენ საკუთარ აზრებს და დასკვნებს, მასწავლებელთან ერთად მსჯელობენ შედეგებზე. შეჯამების შემდეგ შეიძლება გავამყაროთ მიღებული ცოდნა, რისთვისაც მივცეთ ბავშვებს საშუალება ქალაქის დიდ ფორმატზე კოლექტიურად დახატონ ყველაფერი, რასაც ისინი ჩათვლიან საჭიროდ და მნიშვნელოვნად მოცემულ საკითხზე. ასეთი ნახატები შეიძლება დავკიდოთ კედელზე და დროდადრო გავიხსენოთ, რა არის მათზე გამოსახული.

შერეული ჯგუფი

ცნობილია, რომ ცოდნისა და უნარ-ჩვევების მიხედვით განსხვავებულ, მაგრამ ერთმანეთთან დაახლოვებულ დონეებზე მდგომი ბავშვების ურთიერთობა კარგი სტიმულია მათი ინტელექტუალური და შემეცნებითი განვითარებისა და სოციალური ჩვევების ჩამოყალიბებისთვის. ამიტომ მიზანშეწონილია 3-დან 6 წლამდე ბავშვების გაერთიანება ერთ ჯგუფში (შერეული ჯგუფი), და არა მათი დანაწილება ჯგუფებში ასაკის მიხედვით.

ასეთ ჯგუფში ასაკობრივი სხვაობა დიდი არ არის და მეცადინეობების უდიდესი ნაწილის ჩატარება შეიძლება ყველა ბავშვისთვის ერთად. ბავშვების ასაკი და განვითარების დონე გასათვალისწინებელია მაგიდებთან მუშაობისას - შეიძლება ზოგჯერ ასეთი მეცადინეობების დროს უმცროსებმა ითამაშონ ინტერესების მიხედვით, და თან ყური დაუგდონ (ან არ დაუგდონ) იმას, რაც მაგიდებთან ხდება. მაგრამ, როგორც წესი, უმცროსები ცდილობენ გააკეთონ იგივე, რასაც ასრულებენ უფროსები, და აქ საჭიროა დავალებების სიძნელის

(და მეცადინეობის ხანგრძლივობის) დიფერენცირება. მაგალითად, უფროსები გამოჭრიან ფიგურებს, უმცროსები კი მათ გააფერადებენ, ან დააწებებენ, ან უბრალოდ დაჭრიან ქაღალდს. მთავარია გვახსოვდეს, რომ ყოველი ბავშვი ასრულებს დავალებას თავისი შესაძლებლობების ფარგლებში, ამიტომ არ შეიძლება ნაშრომების შედარება. არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება ნამუშევრის უარყოფითად შეფასება, განსაკუთრებით, სხვების თანდასწრებით. შეიძლება გამოყენებულ იქნას ფორმა: შენ ძალიან კარგად გააკეთე, მაგრამ... (კიდევ უკეთესად შეგიძლია, სცადე კიდევ ერთხელ და ა.შ.).

მშობლებთან მუშაობა

მასწავლებლისთვის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან სფეროს წარმოადგენს მუშაობა მშობლებთან. მშობლებს არა მარტო აქვთ უფლება დაესწრონ მეცადინეობებს, ისინი აგრეთვე მორიგეობით ასრულებენ მასწავლებლის ასისტენტის როლს. ისინი ეხმარებიან მასწავლებელს როგორც ყოველდღიურ მუშაობაში, აგრეთვე ზეიმების, ექსკურსიებისა თუ სხვა ღონისძიებების ორგანიზებაში. მშობლები მეცადინეობებზე დასწრების დროს თვითონაც სწავლობენ, უკეთესად გეგულობენ, რა სჭირდება მათ შვილს, რა მეთოდებით მიიღწევა სასურველი შედეგი. საჭიროების შემთხვევაში მასწავლებელი ატარებს მშობლებთან კონსულტაციებს, ეხმარება მათ სააღმზრდელო პრობლემების გადაწყვეტაში.

მასწავლებელი გარკვეული პერიოდულობით აწვდის მშობელს ინფორმაციას ბავშვის განვითარების კონტროლის შესახებ (იხ. დანართი II, IV). მშობელი აწერს ხელს, რომ გაეცნო შემოწმების შედეგებს და, საჭიროების შემთხვევაში, იღებს მასწავლებლისგან რეკომენდაციებს ბავშვთან გაღრმავებული მუშაობის მეთოდის შესახებ.

IV. შინაარსი

1. სოციალურ-ემოციური სფერო

შინაარსი	მოქმედება
ბავშვი, როგორც პიროვნება (მეს-ცნობიერების განვითარება, საკუთარ თავზე დადებითი წარმოდგენის ფორმირება)	<ul style="list-style-type: none"> • ბავშვების სურათების და მათი სახელების გამოფენა ოთახში • თამაშები სარკის გამოყენებით • ავტოპორტრეტების ხატვა, კონტურები მუყაოზე • დაბადების დღეების აღნიშვნა
ოჯახი	<ul style="list-style-type: none"> • ოჯახის წევრების ჩამოთვლა, ოჯახის ისტორია (ფოტოები, მონაყოლი) • ოჯახის წევრებისათვის საჩუქრების დამზადება • ოჯახში როლები და მოვალეობები, როლების თამაში • დედის დღის აღნიშვნა, ბებიებისა და ბაბუებისადმი მიძღვნილი ზეიმი
საზოგადოება, ბავშვისთვის მნიშვნელოვანი ადამიანები	<ul style="list-style-type: none"> • ბავშვისთვის მნიშვნელოვანი ადამიანებთან შეხვედრები, ექსკურსიები სამეზობლოში • სხვადასხვა პროფესიის ადამიანები, მათი როლი საზოგადოების ცხოვრებაში. როლების თამაში
სამეზობლო	<ul style="list-style-type: none"> • ვინ ცხოვრობს ჩემთან ახლოს? - ცნება "მეზობელი", "კარის მეზობელი", "გვერდზე", "მოპირდაპირე", "ახლოს", "შორს" • მეზობლების გაცნობა • სახლისკენ მიმავალი გზის შესწავლა - რას ვხედავ საბავშვო ბაღიდან სახლისკენ გზაზე • გეგმების ხატვა • ჩვენი სოფლის (ქალაქის) მნიშვნელოვანი ადგილები - მაგ, მაღაზია, სკოლა, აფთიაქი
როგორ ვცხოვრობთ	<ul style="list-style-type: none"> • სად ვცხოვრობ - მისამართი, ვინ ცხოვრობს ჩემს სახლში, ბინაში • ცნებები "სახლი", "ბინა", "სართული", "ეზო", "ღობე", "ჭიშკარი" და ა.შ. • სახლებისა და ბინების ნაირსახეობები - სურათები, ფოტოები • როგორ ცხოვრობენ ზოგჯერ - კარავი, ვიგვამი, იგლუ და ა.შ. კარვის აშენება
ზეიმები და დღესასწაულები	<ul style="list-style-type: none"> • დღესასწაულები და ზეიმები - ვემზადებით, ვპატიჟობთ სტუმრებს

	<ul style="list-style-type: none"> • ვამზადებთ საახალწლო, სააღდგომო სათამაშოებს, საჩუქრებს, და ა.შ. • ადგილობრივი ტრადიციული ზეიმების გაცნობა და აღნიშვნა (ტანსაცმელი, კერძები, მუსიკა) • ვეცნობით სხვა ქვეყნების ზეიმებსა და ტრადიციებს
განსხვავებული ცხოვრების წესის, აზრის პატივისცემა	<ul style="list-style-type: none"> • თამაშები თემაზე "ჩვენ სხვადასხვანაირები ვართ" • ხედვის სხვასდასხვა კუთხე (მაგ, რას ხედავს ჭიანჭველა? მერცხალი?) • რას იტყოდა ამაზე ჩემი უმცროსი და? • სტუმრების მიღება, • სხვადასხვა ადამიანებთან კონტაქტები, სამეზობლოში სტუმრობა - საუბრის ზრდილობიანი ფორმები • ერთობლივი მოქმედება ვინმეს სასარგებლოდ - მაგ, კონცერტი სოფლის მაცხოვრებლებისათვის • საჩუქრების დამზადება - ავადმყოფისთვის, მეგობრისთვის
ემოციები	<ul style="list-style-type: none"> • მოძრავი თამაშები, თამაშები გავარდნაზე, რეაქციაზე • სხვების იმიტირება, მიბაძვა • დადებითი და უარყოფითი ემოციების შემჩნევა, სიტყვებით აღწერა • საკუთარი განწყობის გამოხატვა მუსიკით, ფერებით, მოძრაობით • საუბარი გრძნობების შესახებ ("ბავშვებს ზოგჯერ ეშინიათ", "რას ვაკეთებთ, როცა ვბრაზდებით" და ა.შ.)
ურთიერთობები	<ul style="list-style-type: none"> • თოჯინებით თამაში • სიტუაციის ადექვატური პასუხის ან კითხვის ფორმულირება (საუბარი ტელეფონით, ქუჩაში და ა.შ.) • მასწავლებელთან კომუნიკაციის თვისების განვითარება (მაგ, "არ მესმის, ამიხსენი, თუ შეიძლება" ან "კიდევ რისი თქმა გინდა?") • თანატოლებთან მეგობრული დამოკიდებულების აღზრდა, საკუთარი და სხვების ყოფაქცევის ობიექტური შეფასების განვითარება
სხვა ადამიანის მდგომარეობაში შესვლა, თანაგრძნობა. დახმარება და მოვალეობები	<ul style="list-style-type: none"> • უფროსების და ჯგუფელების დახმარება (უფრო სუსტების, უმცროსების) • ავადმყოფებთან, მოხუცებთან ურთიერთობა • ადამიანისადმი მზრუნველი დამოკიდებულების უნარის განვითარება • ამხანაგების დაცვა, მათთვის დახმარების გაწევა • სხვისი შრომის პატივისცემა

	<ul style="list-style-type: none"> საკუთარი მოვალეობების შესრულება სახლში და ჯგუფში
გარემოს დაცვა	<ul style="list-style-type: none"> გარემოს დანაგვიანების პრობლემის ელემენტების გაცნობა ჯგუფში ნაგვის სეგრეგაცია (მაგ, გამოყენებული ქაღალდისთვის ცალკე ყუთი) მეორადი მასალების გამოყენება, მათგან ახალი ნივთების შექმნა, წყლისა და ელექტროენერჯის ეკონომია
მედია-საშუალებები	<ul style="list-style-type: none"> ინფორმაციის გადაცემის სხვადასხვა საშუალებების გაცნობა - წიგნები, გაზეთები, ჟურნალები, ფილმები, ტელევიზია, ინტერნეტი. გაზეთებით თამაში ტელევიზია - პროგრამები ბავშვებისათვის რეკლამა - რეკლამის ამოცნობა, თამაში - სხვადასხვა ნივთების რეკლამირება კომპიუტერი - კომპიუტერით სარგებლობის მაგალითები, ინტერნეტი
საზოგადოების ცხოვრებაში მონაწილეობა, პატრიოტული აღზრდა	<ul style="list-style-type: none"> ჩემი სოფელი (ქალაქი), ჩემი რეგიონი, ჩემი ქვეყანა ჰერბი, დროშა, ეროვნული დღესასწაულები, ისტორიაზე საუბრები ცნებები: საქართველო, ჰიმნი, ჰერბი, ემბლემა, სამშობლო რუკების (გეგმაბის) გაცნობა. საქართველოს რუკაზე საკუთარი რეგიონის ჩვენება საქართველოს რეგიონები. განსხვავებები (ტანსაცმელი, კერძები, მუსიკა) სხვადასხვა ენა და დიალექტი

2. ჯანმრთელობა და ფიზიკური განვითარება

შინაარსი	მოქმედება
სპონტანური მოძრაობა	<ul style="list-style-type: none"> სპონტანური მოძრაობი თამაშები, იდივიდუალური და ჯგუფებში (სირბილი, ხტომები, ჩამოხტმა, ცოცვა, ფოფხვა, სრიალი და ა.შ.)
ვარჯიში	<ul style="list-style-type: none"> დილის ვარჯიში, წინ კოტრიალები, წონასწორობის დაჭერა, ძელზე ჩამოკიდება, ვარჯიში რგოლებით, ბურთებით, სახტუნაობით, ვარჯიში მუცლის პრესისთვის (წყვილებად). აერობიკის ელემენტები
მოძრაობი თამაშები, სეირნობა და თამაში	<ul style="list-style-type: none"> მოძრაობი თამაშები, თამაშები მუსიკის თანხლებით თამაშები სირბილით, სიგრძეში და სიმაღლეზე ხტომებით,

სუფთა ჰაერზე	<p>მიზანში და მანძილზე სროლით.</p> <ul style="list-style-type: none"> • გუნდური თამაშები სხვადასხვა წესებით, თამაშები ბურთით, თამაშები იარაღებზე (ცოცვა, ჩამოკიდება, წონასწორობა, გაძრომა ქვეშ, გადაძრომა, გადმოხტომა, ბალანსირება და ა.შ.) • თამაშები "სიგნალზე", ჯგუფის სხვა წევრების მოძრაობებზე დაკვირვებაზე
წვრილი მოტორიკა	<ul style="list-style-type: none"> • წვრილი საგნებით თამაში (მაგ, ერთმანეთში არეული ლობიოსა და ბრინჯის გარჩევა ("ნაცარქექია"), მძივების აკინძვა და სხვა) • მაკრატლით, ფანქრით, სხვა ინსტრუმენტებით სარგებლობა • პლასტელინი, ცომი, აპლიკაცია, კონსტრუირება • ქალაქის დაკეცვა და გაჭრა, ფიგურები ქალაქისგან • თითების თამაში, თამაშები წვრილი კუნთების განვითარებისათვის
ავადმყოფობა	<ul style="list-style-type: none"> • როგორ ვგრძნობთ თავს ავადმყოფობის დროს • როგორ მოვიქცეთ ავადმყოფობის დროს (ექიმთან შეხვედრა, პოლიკლინიკაში ექსკურსია),თემატური თამაშები • წამლები და აცრები
ავადმყოფობის პროფილაქტიკა - ჰიგიენა, ჯანსაღი ცხოვრების წესი	<ul style="list-style-type: none"> • პირადი ჰიგიენა, ხელების დაბანისა და კბილების გახეხვის აუცილებლობის ახსნა და სწავლება • ტანსაცმლის სწორი შერჩევა, მისი გამოცვლა გაჭუჭყიანების შემთხვევაში • ჯანსაღი კვების პრინციპების გაცნობა, პროდუქტები - სასარგებლო და არა, ვიტამინები • დასვენების ჰიგიენა, ძილი
უსაფრთხოება	<ul style="list-style-type: none"> • უსაფრთხოება ჯგუფში (წესების დაცვა) • ქუჩაში უსაფრთხო გადაადგილება • სახიფათო ინსტრუმენტები, მავნე მასალები, პროდუქტები, საოჯახო ქიმია - როგორ მოვეპყროთ • ცხოველებთან უსაფრთხო კონტაქტის პრინციპები, აგრეთვე უცხო ადამიანებთან • წამლები

3. შემეცნებითი განვითარება

შინაარსი	მოქმედება
ადამიანის სხეული	<ul style="list-style-type: none"> • სხეულის ნაწილები და მათი სახელწოდებები

	<ul style="list-style-type: none"> • გარეგნობის შედარება - თმა, თვალები, სიმაღლე, ასაკი და ა.შ. • გრძნობათა ორგანოები, მათი ფუნქციების შესწავლა, თემატური თამაშები და ექსპერიმენტები • კუნთები, მოძრაობების (ვარჯიშების) შესრულება • შიდა ორგანოებზე და მათ ფუნქციებზე წარმოდგენის შექმნა (გული, კუჭი და ა.შ.)
ტანსაცმელი	<ul style="list-style-type: none"> • ტანსაცმლის სხვადასხვა ნაწილების შესწავლა, სხვადასხვა ქსოვილების გაცნობა (ფაქტურა, ნატურალური/სინთეტიკური და ა.შ.) • სეზონური ტანსაცმელი • საკუთარი "კოლექციების" შექმნა, სხვადასხვა ქსოვილების გამოყენება სამხატვრო შემოქმედებისათვის, თოჯინების ჩაცმა • როგორ იცმევინ სხვადასხვა ქვეყნებში, კოსტუმის ისტორია
საჭმელი	<ul style="list-style-type: none"> • სხვადასხვა გემოები - მლაშე, მწარე, ტკბილი და ა.შ. • რისგან მზადდება საჭმელი - ბურღულეული, რძე, თაფლი, კაკალი და ა.შ.) • ხილი და კენკრა - წვენები, კომპოტები, მურაბები • ბოსტნეული, მწვანილი • უმი, მოხარშული, შემწვარი, წვნიანი და ა.შ. • საუზმე, სადილი, ვახშამი, ცივი კერძები, დესერტი • საჭმელად ვარგისიანი რა იზრდება ჩვენს სოფელში და როგორ ვჭამთ მას? - კვლევა • ღვინო. რისგან ამზადებენ? როგორ? • ბავშვების მიერ სხვადასხვა კერძების დამზადება (ცხობა, სალათები) - ჯგუფში ან სახლში
ბუნებრივი სიმდიდრეები და მასალები	<ul style="list-style-type: none"> • სხვადასხვა მასალების სიდიდის (მოცულობის), ფაქტურისა და წონის შედარება (ქვიშა, ქვები, ხე, ბუმბული და ა.შ.) • რას გავძლევს დედამიწა, ბუნებრივი სიმდიდრეების გამოყენება • თამაშები წყლით, ქვიშით. მშენებლობა.
ამინდი	<ul style="list-style-type: none"> • ყოველდღიური დაკვირვება, ამინდის კალენდარი. რას ვგრძნობთ მზეზე? ქარის დროს? წვიმაში? • წვიმა, ქარი, თოვლი, სეტყვა, ელვა, ცისარტყელა • სხვადასხვა სახის წვიმა - თავსხმა, ჟუჟუნა წვიმა, მზე პირს იბანს, ჭექა-ქუხილი და ა.შ. • ღრუბლებზე დაკვირვება. სხვადასხვა სახის ღრუბლები. ფანტაზიები - რას გვაგონებს ღრუბლები? • სტიქიური უბედურებები - წყალდიდობა, ქარიშხალი,

	მიწისძვრა
მზე	<ul style="list-style-type: none"> • რა გვამღვს სითბოს? რატომ ცივა ზამთარში? • დღე და ღამე. მთვარე და ვარსკვლავები • ცეცხლი, კოცონის დანთება • შუქი და ჩრდილი. ჩრდილების თამაში, მზის სხივების არეკვლა სარკით, ექსპერიმენტი - ქალაქში ცეცხლის მოკიდება გამადიდებელი შუშის მეშვეობით • ელექტრული შუქი, სანთლის შუქი • სიბნელეში თამაში
ბუნებრივი ციკლები	<ul style="list-style-type: none"> • დღე-ღამე. ცნებები: გუშინ, დღეს, ხვალ • კვირა. კვირის დღეების სახელები. რა დღეა დღეს? რა ხდება კვირაობით? და ა. შ. • წელიწადის დროები. რა ხდება ახლა,, რა დროა? რომელი იყო მანამდე, რომელი იქნება შემდეგ? • რითი ხასიათდება წელიწადის ყოველი დრო, მცენარეები და ცხოველები წელიწადის დროების მიხედვით - უშუალო დაკვირვებები • კალენდარის გაცნობა
წყალი	<ul style="list-style-type: none"> • წყალთან თამაში, სხვადასხვა ჭურჭელში გადასხმა, წყალში სხვადასხვა საგნების მოთავსება (ტივტივებს, იძირება, იხსნება და ა.შ.) • წყლის თვისებების კვლევა (უფერო, სითხე, გემოსა და სუნის გარეშე და ა.შ.) - ექსპერიმენტები • წყლის აგრეგატული მდგომარეობა - ყინული, სითხე, ორთქლი. დაკვირვება და ცდები. თოვლის ფიფქები, სეტყვა, ლოლოები. • წყლის აორთქლება (გაშრობა) - ცდები • წყლის ბრუნვა ბუნებაში. ნისლი, ღრუბლები • მტკნარი და მლაშე წყალი - მდინარე, ტბა, ზღვა • რისთვის გვჭირდება წყალი? სუფთა და დაბინძურებული წყალი, სასმელი წყალი. წყლის ეკონომია • ექსკურსია მდინარეზე ან ტბაზე, წყლის მცენარეები და ცხოველები
ჰაერი	<ul style="list-style-type: none"> • სუნთქვა • თბილი და ცივი ჰაერის მოძრაობა, კოცონის კვამლზე დაკვირვება • ჰაერის მოძრაობაზე დაკვირვება - ქარი, ქარის მიმართულების განსაზღვრა, იალქნები და ფლიუგერები • ექსპერიმენტები ჰაერის მოძრაობაზე ოთახში, თამაშები ბუმტებით, საპნის ბუმტები. ორპირი ქარი

ხმები	<ul style="list-style-type: none"> • ხმები ჩვენს გარშემო (გამეორება, გამოცნობა, ჩაწერა) • ხმამღალი და ჩუმი, მაღალი და დაბალი ხმა. გამა. • ყურს ვუგდებთ ბუნების ხმებს
მცენარეები	<ul style="list-style-type: none"> • სეირნობის დროს მცენარეებზე დაკვირვება - ხე, ბუჩქი, ბალახი, სოკო, ყვავილი, ნაყოფი • წიწვოვანი და ფოთლოვანი ხეები, მარადმწვანე, ფოთოლცვენა, ყვავილობა, ხეხილი • ხეების გარჩევა ფოთლებისა თუ სხვა ნიშნების მიხედვით, ჰერბარიების შედგენა • ბაღი და ბოსტანი, ხილი და ბოსტნეული, ყვავილების ნაირსახეობები • მცენარეთა ზრდისათვის აუცილებელი პირობები (სითბო, შუქი, წყალი, ნოციერი ნიადაგი) - ცდები • მცენარეთა ზრდაზე დაკვირვება, ჯეჯილის, მწვანელის, ყვავილების დათესვა და მოვლა • ფესვები, მცენარეთა კვება - ცდები
ფრინველები	<ul style="list-style-type: none"> • შინაური ფრინველები - სახეები, ქცევა, წყლის ფრინველები - დაკვირვებები • ფრინველების ნაირსახეობები, საქართველოს ფრინველები, ეკოლოგიური ფრინველები • რას ჭამენ ფრინველები - ნისკარტების ნაირსახეობები. რატომ უნდა ვიზრუნოთ ფრინველებზე ზამთარში - საკვებური ფრინველებისთვის. • კვერცხები, ბარტყები, ბარტყების გამოკვება • ფრინველებზე დაკვირვება: გაზაფხულზე - ფრინველების დაბრუნება, ზაფხულში - ბარტყების გამოზრდა, ზამთარში - ჩიტები საკვებურთან.
წვრილი ცხოველები, მწერები	<ul style="list-style-type: none"> • დაკვირვებები სეირნობის დროს - პეპლები, მუხლუხოები, ხოჭოები, ლოკოკინები, ხვლიკები, ბაყაყები და ა.შ. • მუხლუხოების შეგროვება, მათი ჭმევა, დაჭურვებაზე და პეპლების გამოსვლაზე დაკვირვება • დაკვირვებები გუბებში, ტბაზე - ბაყაყები და თავკომბალები, ნემსიყლაპიები და ა.შ. აკვარიუმი
ცხოველები	<ul style="list-style-type: none"> • შინაური ცხოველები. რა ცხოველები გვყავს სოფელში? რა შეგვიძლია გავიგოთ მათ შესახებ? - კვლევა • გარეული ცხოველები; მტაცებელი და ბალახისმჭამელი, ზღვისა და ხმელეთის, თბილი ქვეყნებისა და ჩრდილოეთის ცხოველები და ა.შ. • საქართველოს ცხოველები, მათი საარსებო გარემო, თავისებურებები

	<ul style="list-style-type: none"> • რა არის ნაკრძალი, წითელი წიგნი
ეკოსისტემები	<ul style="list-style-type: none"> • უდაბნო, სავანა, ჯუნგლები, ტროპიკული ტყე, მაღალი მთა, ალპიური მდელოები • ტბა, მდინერე, ზღვა (ოკეანე) • რა არის ჩვენს გარშემო? რატომ უნდა დავიცვათ ტყე? რატომ არ უნდა გადავყაროთ ნაგავი მდინარეში?
მანქანები და გამოგონებები	<ul style="list-style-type: none"> • მანქანები და ხელსაწყოები ჩვენს გარშემო • ბორბალი. თამაშები და ცდები ბორბლის თვისებებზე. კონსტრუქტორი • უბრალო იარაღებისა და ხელსაწყოების გაცნობა და ხმარების სწავლა
ტრანსპორტი	<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსპორტის სახეობები - თამაშები • მოძრაობის წესები • სპეციალური მანქანები - სახანძრო, საწრაფო დახმარება. ამ სამსახურების გაცნობა.
სივრცეში ორიენტირება	<ul style="list-style-type: none"> • საგნების ურთიერთგანლაგება სივრცეში (წინ, უკან, გვერდზე, შიგნით, გარეთ, და ა.შ.) • ცნებები: მარჯვენა-მარცხენა, ზემო-ქვემო, წინა-უკანა და ა.შ. • მიმართულება: მარჯვნივ-მარცხნივ, ზევით- ქვევით, წინ-უკან, მოძრაობის დროს შესაბამისი ინსტრუქციების შესრულება • გაგმებისა და რუკების ხატვა
რითმები და დრო	<ul style="list-style-type: none"> • რიგების შექმნა, რითმების გამეორება - მხედველობით და სმენით • ცნებები: ხანგრძლივი -მოკლევადიანი, დიდხანს, იქამდე, შემდეგ, გუშინ, ხვალ • ცნებები: საათი, დღე, კვირა, თვე, წელიწადი. • დროის გაზომვა - სწრაფად, ნელა • დროის საზომი ინსტრუმენტები
მიზეზები და შედეგები, მოვლენების თანმიმდევრობა	<ul style="list-style-type: none"> • მოვლენების ლოგიკური თანმიმდევრობის ჩამოყალიბება, მოქმედების დაგეგმვის ელემენტების შემოტანა • მოვლენებზე დაკვირვება, ცდების დროს შეკითხვების დასმა • მთელის შექმნა ნაწილებისგან - მოზაიკები და პაზლები
კოლექცია, კლასიფიცირება	<ul style="list-style-type: none"> • ელემენტების დაჯგუფება, შედარება (ასეთივე, განსხვავებული), მოწესრიგება, დახარისხება • თამაში ზედმეტი ელემენტის გამორიცხვაზე • ერთგვაროვანი საგნების კოლექციების შექმნა, მათი შედარება საგნების რაოდენობის მიხედვით
საგნების გადათვლა, ნუმერაცია	<ul style="list-style-type: none"> • კონკრეტული ობიექტების გადათვლა. ობიექტების დამატება, გამოკლება (მეტი, ნაკლები, იმდენივე), განაწილება

	<ul style="list-style-type: none"> • სხვადასხვა ზომის (სახეობის) საგნების რაოდენობის შედარება • რიგითი ნუმერაციის გამოყენება, ობიექტების ნუმერაცია (მაგალითად, საფეხურების). • დათვლა 1-დან 10-მდე და უკან
ციფრები	<ul style="list-style-type: none"> • ციფრების გაცნობა და რიცხვი 10 • ციფრისა და საგნების რაოდენობის ურთიერთშესაბამისობა
გეომეტრიული ფიგურები	<ul style="list-style-type: none"> • ძირითადი გეომეტრიული ფიგურების გაცნობა და გარემოცვაში შესაბამისი ფორმების დანახვა. • გეომეტრიული ფიგურებიდან კომპოზიციების შექმნა (აპლიკაცია, გაფერადება, ორიგამი)
გაზომვები	<ul style="list-style-type: none"> • სიდიდის შედარება - რომელია უფრო დიდი (პატარა) • საგნების დახარისხება სიდიდის მიხედვით, დალაგება ზრდადობის/კლებადობის მიხედვით. • ცნებები: სიგრძე, სიგანე, სიმაღლე და ა.შ. გაზომვები. • შედარება: უფრო გრძელი (მოკლე), უფრო დაბალი (მაღალი), უფრო განიერი (ვიწრო) და ა.შ. • ადამიანი: მაღალი, დაბალი, გამხდარი, მსუქანი - ბავშვების სიმაღლის გაზომვა და შედარება
წონა	<ul style="list-style-type: none"> • სხვადასხვა სასწორებით აწონვა • წონის შედარება - მძიმე, მჩატე • გაწონასწორება. აიწონა-დაიწონა. ბერკეტის გაცნობა

4. ლიტერატურა და მეტყველების განვითარება

შინაარსი	მოქმედება
ბგერების სწორად წარმოთქმა	<ul style="list-style-type: none"> • "რთული" ასოების სწორად წარმოთქმა. სისინა, შიშინა და ნარნარა ბგერები. ლექსები, გამოცანები, ენისსატეხები, თამაში • სიტყვებში პირველი და ბოლო ბგერების განსაზღვრა, ბგერების გამოყოფა • სიტყვების დამარცვლა • ებიანი მხოლობითისა და მრავლობითის წარმოება
ლექსიკის განვითარება, სიტყვების აზრობრივად სწორი აღქმა და გამოყენება	<ul style="list-style-type: none"> • სინონიმები და ანტონიმები - თამაშები • ზოგადი ცნებების აღმნიშვნელი სიტყვები • თამაში საგნის მახასიათებელი სიტყვის მაქსიმალური რაოდენობის მოფიქრებაზე • ხალხური პოეზია, ანდაზები, გამოცანები

	<ul style="list-style-type: none"> • თავაზიანი მიმართვის გამოხატველი სიტყვებით აქტიურად სარგებლობა • სურათების მიხედვით მოთხრობის შექმნა
მხატვრული ლიტერატურის გაცნობა და ემოციურად აღქმა	<ul style="list-style-type: none"> • ზღაპრების, მოთხრობების, ლექსების სისტემატური კითხვა • საუბარი მოსმენილის ირგვლივ, პერსონაჟებისადმი საკუთარი დამოკიდებულების გამოხატვა, სამართლიანობის გამოვლენა • მოსმენილი ამბის თხრობა სხვადასხვა ხერხებით, მაგალითად, ერთ-ერთი პერსონაჟის სახელით. • ზღაპრების ილუსტრირება, ინსცენირება • მოსმენილის დასათაურება, გაგრძელების მოგონება
ენა როგორც ადამიანებს შორის კომუნიკაციის საშუალება	<ul style="list-style-type: none"> • საკუთარი აზრის გამოთქმისა და სხვისი ნათქვამის მოსმენის უნარის განვითარება - საუბარი დღის მოვლენებზე, საკუთარი აზრის ფორმულირება, საკუთარი გეგმების გაზიარება, ამბის მოყოლა.
სიტყვა და ტექსტი როგორც შემოქმედებითი ექსპრესიის გამოხატვა	<ul style="list-style-type: none"> • დადგმები - მოკლე როლები, ლექსები და სიმღერები, თამაშები დრამატურგული და იპროვიზაციის ელემენტებით • საკუთარი ისტორიების შექმნა, მათი ილუსტრირება მოძრაობით ან სკულპტურით • თამაშები შემოქმედებითი აზროვნების განვითარებაზე (მაგ, "რა იქნებოდა, თუ..")
ნაწერი, როგორც კომუნიკაციისა და აზრის გადაცემის საშუალება - კითხვისთვის მომზადება	<ul style="list-style-type: none"> • დაწერილი ნაცნობი სიტყვების ამოცნობა (მაგ, საკუთარი სახელი, კვირის დღეები, მაღაზიის, ცხოველების, მცენარეების სახელწოდებები) • თემატური თამაშები წარწერების გამოყენებით - მაღაზია, ოფისი • თამაშები ლექსების, რითმების მოსმენაზე (როთმოცანები), კონკრეტულ ასოზე (დაწყებული ან დაბოლოებული) სიტყვების გამოყენებით • ასოების გაცნობა. ქართული და უცხოენოვანი წარწერების ერთმანეთში გარჩევა. • ილუსტრირებული წერილი
წერისთვის მომზადება	<ul style="list-style-type: none"> • გრაფომოტორიკული უნარ-ჩვევების განვითარება - ხატვა პუნქტირის მიხედვით, გაფერადება, ორნამენტები, ჰაერში ან დაფაზე თითით ნიშნების შემოხაზვა. • მანუალური მომზადების სრულყოფა (აპლიკაციები, ხატვა, ძერწვა და ა.შ) • უჯრების დაშტრიხვა, ჰორიზონტალური და ვერტიკალური ხაზების გავლება, შემოხაზვა

5. ხელოვნება

შინაარსი	მოქმედება
მუსიკა	<ul style="list-style-type: none"> • სხვადასხვა სახის მუსიკის მოსმენა - საბავშვო, ხალხური, კლასიკური, ჯაზი და ა.შ • მხიარული და სევდიანი მუსიკა, რა გვესმის, რას ვგრძნობთ? • ხატვა მუსიკის მოსმენის დროს, თავისუფალი მოძრაობა - მუსიკის ხასიათის გადმოცემა • მოძრავი და სარელაქსაციო მუსიკალური მეცადინეობები
სიმღერა	<ul style="list-style-type: none"> • საბავშვო სიმღერების მოსმენა და შესრულება • თამაშები ნოტების გამოცნობაზე • ქართული ხალხური სიმღერები
ინსტრუმენტები	<ul style="list-style-type: none"> • მუსიკალური ინსტრუმენტების გაცნობა, მოსმენა • როგორ უკრავენ ინსტრუმენტებზე - სხვადასხვა ტიპის მუსიკალური ინსტრუმენტები • ქართული სახალხო საკრავები
ცეკვა	<ul style="list-style-type: none"> • ცეკვის ელემენტების შესწავლა - ქართული ცეკვები, თანამედროვე ცეკვები • თავისუფალი ცეკვა, საკუთარი ცეკვის შექმნა
ხატვა	<ul style="list-style-type: none"> • ფერები. ძირითადი ფერები, ფერების შერევა • გაფერადება, ხატვა - ფანქრებით, საღებავებით, ცარციტ, პასტელით - თითებით, ფუნჯით, ღრუბლით, და ა.შ. • საღებავები, გუაში, თავის ხელით დამზადებული საღებავები • ხატვა სხვადასხვა მასალაზე - ქაღალდი, ქსოვილი, ქვა, ხე • გამოჭრა, აპლიკაციები.
დამოუკიდებელი სამხატვრო შემოქმედება	<ul style="list-style-type: none"> • ხატვა თავისუფალ ან მოცემულ თემაზე, მუსიკის თანხლებით • კოლაჟები და ორიგამი • ზღაპრების ილუსტრირება • მისალოცი ბარათები, მოსაწვევები, და სხვა • კოლექტიური ნამუშევრების შექმნა
სამგანზომილებიანი კონსტრუქციები	<ul style="list-style-type: none"> • სხვადასხვა მასალების გამოყენება - პლასტელინი, ცომი, მუყაო, თიხა, ქვები - ფიგურებისა და სხვა სამგანზომილებიანი კონსტრუქციების შექმნისთვის • ელემენტების შესაერთებლად სხვადასხვა ტექნიკისა და ინსტრუმენტების გამოყენება - წებო, სტეპლერი, სკოჩი, ბაწარი • მოდელების შექმნა, ფანტასტიკური კონსტრუქციები

დანართი I. ფორმა მასწავლებლისთვის - კვირის მუშაობის
 შეჯამება:
 კვირის თემა:

თარ ილი	დაგამილი საქმიანობა	დაუგეგმავი საქმიანობა	შედეგების ანალიზი	იდები მომავლისათვის

დანართი II – ბავშვის მომზადების შეფასების ფორმა

ბავშვის სახელი და გვარი
 დაკვირვების ჩატარების თარიღი

	ძალიან კარგად	კარგად	იშვიათად	ძალიან იშვიათად
თანამშრომლობს სხვა ბავშვებთან				
შეუძლია დასვას კითხვა				
აქტიურია მეცადინეობის დროს				
იჩენს ინტერესს სკოლისადმი				
ამყარებს ახლო კონტაქტებს ბავშვებთან				
იცის სიმღერები და ლექსები				
არ აქვს მასალის ათვისების პრობლემა				
შეუძლია სამხატვრო მასალებითა და ინსტრუმენტებით (მაკრატელი, კალმისტარი, პანქარი) სარგებლობა				
მერწავს პლასტელინით, ცომით				
მეცადინეობის დროს ყურადღებით უსმენს, ჩართულია მეცადინეობაში				
შემოაქვს ახალი ელემენტები თამაშებში				
აქვს ასაკის შესაბამისი სიტყვების მარაგი				
ლაპარაკობა გამართულად				
გამბედავია, არ მორცხვობს				
სხვებს უზიარებს საკუთარ ნივთებს				
ადექვატურად გამოხატავს ემოციებს				
ასრულებს მიღებულ ინსტრუქციებს				
ასრულებს ჯგუფისადმი მიცემულ ინსტრუქციებს				
გახსნილია უფროსებთან ურთიერთობებში				
ესმის სხვების საჭიროებები და გრძნობები				
შეუძლია სიტყვიერად გამოხატოს საკუთარი ემოციები				
ასწორებს საკუთარ შეცდომებს				
შეუძლია დაასრულოს სამუშაო სიძნელების მიუხედავად				
იცავს ჯგუფის მიერ მიღებულ პრინციპებს				
ერკვევა საკუთარ უფლებებში				
პატივს სცემს სხვების უფლებებსა და				

საკუთრებას				
დამოუკიდებელია საპროგრამო მეცადინეობების დროს				
დამოუკიდებელია ყოველდღიურ აქტივობასა და თვითმომსახურებაში				
უვლის საკუთარ ნივთებს და აწესრიგებს თაროს, მაგიდას				
გახსნილია ახალი იდეებისთვის				
აქვს საკუთარი იდეები და წინადადებები				
შეუძლია საკუთარი მიღწევების შეფასება				
ცდილობს კონფლიქტები მოაგვაროს მოლაპარაკებების გზით				
აინტერესებს გარე სამყარო, სიამოვნებს ექსპერიმენტების ჩატარება				

დანართი III – დაბალანსებული დღის განრიგის მაგალითი

<ul style="list-style-type: none"> • ბავშვების მიღება, მისალმება, თავისუფალი თამაშები ინტერესების მიხედვით 	30 წთ
<ul style="list-style-type: none"> • ვარჯიში მუსიკის თანხლებით, ცეკვის ელემენტების ჩართვით, თავისუფალი მოძრაობა 	15 წთ
<ul style="list-style-type: none"> • გეგმიური მეცადინეობა მაგიდებთან 	20-25 წთ
<ul style="list-style-type: none"> • დიდაქტიკური მძრავი თამაშები გაკვეთილის თემაზე 	15 წთ
<ul style="list-style-type: none"> • თამაშები მცირე მოტორიკის განვითარებისათვის, ან ხატვა, ძერწვა, გამოჭრა და ა.შ. 	15 წთ
<ul style="list-style-type: none"> • სეირნობა, თამაშები ეზოში, დაკვირვებები 	40 წთ
<ul style="list-style-type: none"> • მათემატიკური თამაშები 	15 წთ
<ul style="list-style-type: none"> • მუსიკა, სიმღერა, ცეკვა 	20-25 წთ
<ul style="list-style-type: none"> • ზღაპარი - მოსმენა, მსჯელობა (2-3-ჯერ კვირაში – ინსცენირება) 	30 წთ
<ul style="list-style-type: none"> • თავისუფალი თამაში, მშობლების მოსვლა, დღის შეჯამება, დამშვიდობება 	30 წთ

დანართი IV – ზავშვის განვითარების ისტორია

ზავშვის სახელი და გავარი

თარიღი	დაკვირვების შედეგი	კომენტარი